

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

วรรณคดีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในบทนี้ได้เสนอไว้เป็น 3 ตอน คือ

- ตอนที่ 1 ปัญหาในการรับนักเรียนเข้าเรียนต่อในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร
- ตอนที่ 2 ตัวแปรที่บ่งชี้สถานภาพทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา
- ตอนที่ 3 งานวิจัยเกี่ยวกับสถานภาพทางการศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตอนที่ 1 ปัญหาในการรับนักเรียนเข้าเรียนต่อในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร

ปัญหาสำคัญของโรงเรียนส่วนกลาง สังกัดกรมสามัญศึกษา ในการรับนักเรียนเข้าเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาแต่ละปี คือ การที่มีนักเรียนไปสมัครเรียนในโรงเรียนบางแห่งเป็นจำนวนมาก จนเกินขีดความพร้อมของโรงเรียนจะรับไว้ได้หลายเท่า ในขณะที่โรงเรียนบางแห่งมีนักเรียนไปสมัครจำนวนน้อยกว่าจำนวนนักเรียนที่ทางโรงเรียนประกาศรับ กระทรวงศึกษาธิการ ได้พยายามทุกวิถีทางที่จะจัดปัญหาตัวนี้ให้น้อยลง ในปีการศึกษา 2520 กระทรวงศึกษาธิการ จึงเริ่มใช้ห้องที่การศึกษามาเป็นข้อจำกัดในการรับสมัครนักเรียนเข้าศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษา ห้องที่การศึกษาในกรุงเทพมหานครแบ่งเป็น 5 ห้องที่ ได้แก่ ห้องที่การศึกษาที่ 1 ประกอบด้วยห้องที่เขตพระนคร ป้อมปราบฯ สัมพันธวงศ์ ดุสิต และบางเขน ห้องที่การศึกษาที่ 2 ประกอบด้วยห้องที่เขตปทุมวัน พญาไท ห้วยขวาง บางกะปิ มีนบุรี และหนองจอก ห้องที่การศึกษาที่ 3 ประกอบด้วยห้องที่เขตบางรัก ยานนาวา พระโขนง

และลาดกระบัง ท้องที่การศึกษาที่ 4 ประกอบด้วยท้องที่เขตชนบุรี คดองสาน
 ภาชีเจริญ หนองแถม บางขุนเทียน และราษฎร์บูรณะ ท้องที่การศึกษาที่ 5 ประกอบ
 ด้วยท้องที่เขตบางกอกใหญ่ บางกอกน้อย และตลิ่งชัน การแบ่งท้องที่การศึกษาเป็น
 5 ท้องที่ ดังกล่าว มีความมุ่งหวังที่จะให้เกิดความสะดวก และคล่องตัวในการหาที่
 เรียนของนักเรียน ความสะดวกของโรงเรียนในการรับนักเรียนเข้าเรียนในระดับ
 มัธยมศึกษา แก้ไขปัญหาการเดินทางไปเรียนของนักเรียน เพื่อลดปัญหาการจราจร
 ติดขัด รวมทั้งการปรับมาตรฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ให้
 มีมาตรฐานอยู่ในระดับสูงใกล้เคียงกัน แต่ในทางปฏิบัติการใช้ท้องที่การศึกษามาเป็น
 ข้อจำกัดแก่นักเรียนนั้น ไม่สามารถแก้ปัญหาค่าที่นักเรียนไปสมัครเรียนในโรงเรียน
 บางแห่ง เป็นจำนวนมากกว่าที่ทางโรงเรียนประกาศรับ เพราะนักเรียนทำการย้าย
 เข้าสำมะโนครัว ในเขตท้องที่ที่ต้องการจะสมัครเข้าเรียน ดังนั้นในปีการศึกษา
 2525 กระทรวงศึกษาธิการ จึงงดการใช้ท้องที่การศึกษามาเป็นข้อจำกัดแก่นักเรียน
 ซึ่งปัญหาเช่นเดิมก็ยังคงมีอยู่ คือ โรงเรียนบางโรงเรียนจะมีนักเรียนไปสมัครเข้าเรียน
 เป็นจำนวนมากเกินกว่าความต้องการของโรงเรียน และบางโรงเรียนมีจำนวน
 นักเรียนไปสมัครเข้าเรียนน้อยกว่าจำนวนนักเรียนที่ทางโรงเรียนประกาศรับ ทำให้
 โรงเรียนมีภาระในการรับนักเรียนเพิ่มเติมอีก ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับจำนวน
 นักเรียนที่โรงเรียนประกาศรับและที่สมัครเข้าเรียนต่อในชั้น ม.1 ปีการศึกษา
 2525 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร แสดงไว้ในตารางที่ 1

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบจำนวนนักเรียนที่โรงเรียนประจำศรี และ
จำนวนนักเรียนที่สมัครเข้าเรียนต่อในชั้น ม.1 ปีการศึกษา
2525 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา
ในกรุงเทพมหานคร

โรงเรียน	จำนวน นักเรียน ที่ประจำศรี	จำนวน นักเรียน ที่สมัคร	จำนวนนักเรียน สมัครมากกว่า ที่ประจำศรี	จำนวนนักเรียน สมัครน้อยกว่า ที่ประจำศรี
ถนนที่รุทธารามวิทยาคม	480	752	272	-
จันทร์ประดิษฐารามวิทยาคม	480	696	216	-
จันทร์หุ่นบำเพ็ญ	480	213	-	267
เจ้าพระยาวิทยาคม	400	338	-	62
แจรงอนวิทยา	560	477	-	83
ชิโนรสพิทยาลัย	600	1,175	575	-
ไชยฉิมพลีวิทยาคม	480	160	-	320
คอนเมือง	560	646	86	-
คอนเมืองจตุรจินดา	480	222	-	258
เตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ	560	1,312	752	-
ไทรมิตรพิทยาลัย	320	522	202	-
ทวีธาภิเศก	480	1,096	616	-
ทวีวัฒนา	160	*	*	*
เทพศิลา	400	675	275	-
เทพศิรินทร์	480	1,779	1,299	-
เทพศิรินทร์ร่มเกล้า	400	*	*	*
นนทรีวิทยา	560	764	204	-
บดินทร์ เคซา	400	1,372	972	-
บางกะปิ	480	1,370	890	-

ตารางที่ 1 (ต่อ)

โรงเรียน	จำนวน นักเรียน ที่ประกาศรับ	จำนวน นักเรียน ที่สมัคร	จำนวนนักเรียน สมัครมากกว่า ที่ประกาศรับ	จำนวนนักเรียน สมัครน้อยกว่า ที่ประกาศรับ
บางขุนเทียนวิทยา	560	322	-	238
บางแคปานจันทวิทยา	360	230	-	130
บางปะกอกวิทยาคม	480	1,027	547	-
บางมควิทยา	400	220	-	180
บึงหนองหลวงพิทยา	560	618	58	-
เบญจมาธาลัย	240	748	508	-
ปทุมคงคา	560	1,052	492	-
ประชาราษฎร์อุปถัมภ์	480	291	-	189
ปัญญาवरคุณ	400	542	142	-
ปากน้ำวิทยาคม	480	381	-	99
พรตพิทยพยัต	560	564	4	-
พระโขนงพิทยาลัย	560	965	405	-
พิทยาลงกรณ์พิทยาคม	120	40	-	80
พุทธจักรวิทยา	480	264	-	216
พุทธบูชาวิทยาคม	400	209	-	191
โพธิสารพิทยากร	120	*	*	*
มหารณพาราม	400	202	-	198
มักกะสันพิทยา	600	386	-	214
ยานนาเวศวิทยาคม	560	1,263	703	-
โยธินบูรณะ	480	966	486	-
ราชคำรี	480	291	-	189
ราชวินิตมัธยม	480	784	304	-

ตารางที่ 1 (ต่อ)

โรงเรียน	จำนวน นักเรียน ที่ประกาศรับ	จำนวน นักเรียน ที่สมัคร	จำนวนนักเรียน สมัครมากกว่า ที่ประกาศรับ	จำนวนนักเรียน สมัครน้อยกว่า ที่ประกาศรับ
รัตนโกสินทร์สมโภชบางเขน	80	58	-	22
ฤทธิณรงค์รอน	480	397	-	83
ฤทธิยะวรรณาลัย	480	870	390	-
ลาดปลาเค้าพิทยาคม	480	369	-	111
วชิรธรรมสาธิต	480	744	264	-
วัดดาวคณอง	400	*	*	*
วัดดุสิตาราม	320	132	-	188
วัดธาตุทอง	400	965	565	-
วัดนวลนรดิศ	480	869	389	-
วัดนอญนพคุณ	320	249	-	71
วัดน้อยใน	480	416	-	64
วัดนายโรง	400	74	-	326
วัดบวรนิเวศ	320	591	271	-
วัดบวรมงคล	480	225	-	255
วัดเบญจมบพิตร	320	332	12	-
วัดประดู่ในทรงธรรม	480	700	220	-
วัดประสาธ	480	110	-	370
วัดมกุฏกษัตริย์	480	520	40	-
วัดรางบัว	480	467	-	13
วัดราชบพิธ	400	337	-	63
วัดราชาธิวาส	480	388	-	92
วัดราชโอรส	480	805	325	-

ตารางที่ 1 (ต่อ)

โรงเรียน	จำนวน นักเรียน ที่ประกาศรับ	จำนวน นักเรียน ที่สมัคร	จำนวนนักเรียน สมัครมากกว่า ที่ประกาศรับ	จำนวนนักเรียน สมัครน้อยกว่า ที่ประกาศรับ
วัดสระเกษ	320	139	-	181
วัดสังเวช	400	663	263	-
วัดสุทธิวราราม	480	1,512	1,032	-
วัดหนองแขม	480	496	16	-
วัดหนองจอก	400	409	9	-
วัดอินทาราม	480	790	310	-
วิมุตยารามพิทยากร	560	432	-	128
ศรีพัฒนา	560	268	-	292
ศรีอยุธยา	480	700	220	-
ศิลาจารพิพัฒน์	400	649	249	-
ศึกษานารี	480	1,776	1,296	-
ศึกษานารีวิทยา	320	274	-	46
เศรษฐบุรพาเพ็ญ	480	524	44	-
สวนกุหลาบวิทยาลัย	540	2,499	1,959	-
สวนอนันต์	240	189	-	51
สตรีมหาพฤฒาราม	480	1,201	721	-
สตรีวัชรามัง	400	914	514	-
สตรีวัดอัมรินทร์	560	928	368	-
สตรีวิทยา	480	2,154	1,674	-
สตรีวิทยา 2	480	1,062	582	-
สตรีศรีสุริโยทัย	400	873	473	-
สตรีเศรษฐบุรพาเพ็ญ	400	492	92	-

ตารางที่ 1 (ต่อ)

โรงเรียน	จำนวนนักเรียนที่ประกาศรับ	จำนวนนักเรียนที่สมัคร	จำนวนนักเรียนสมัครมากกว่าที่ประกาศรับ	จำนวนนักเรียนสมัครน้อยกว่าที่ประกาศรับ
สันติราษฎร์วิทยาลัย	560	1,050	490	-
สามเสนวิทยาลัย	480	1,247	767	-
สายน้ำผึ้ง	560	984	424	-
สายปัญญา	320	675	355	-
สารวิทยา	480	689	209	-
สิงหราชพิทยาคม	560	667	107	-
สีกัน (วัฒนานันทกุลพัฒน)	480	496	16	-
สุรศักดิ์มนตรี	480	320	-	160
สุวรรณสุทธารามวิทยา	400	208	-	192
สุวรรณารามพิทยาคม	400	990	590	-
หอวัง	480	1,709	1,229	-
อิสลามวิทยาลัยแห่งประเทศไทย	320	160	-	160

หมายเหตุ * หมายถึง โรงเรียนไม่ได้แจ้งข้อมูลให้กรมสามัญศึกษาทราบ

จากตารางที่ 1 โรงเรียนที่นักเรียนมาสมัครใกล้เคียงกับที่ประกาศรับมี 8 โรงเรียน โรงเรียนที่นักเรียนมาสมัครมากกว่าที่ประกาศรับมี 51 โรงเรียน และโรงเรียนที่นักเรียนมาสมัครน้อยกว่าที่ประกาศรับมี 34 โรงเรียน

ปัญหาดังกล่าวข้างต้น กรมสามัญศึกษาพยายามแก้ไขปัญหาดังลักษณะนี้ให้หมดไป เช่น การรับนักเรียนเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษา ให้โรงเรียนกำหนดสัดส่วนการรับนักเรียนที่มีภูมิลำเนาใกล้โรงเรียน เป็นต้น

ตอนที่ 2 ตัวแปรที่บ่งชี้สถานภาพทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา

ตัวแปรที่บ่งชี้สถานภาพทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้แก่
ตัวแปรที่จัดเป็นค่านตัวป้อน กระบวนการทำงาน และผลผลิต

2.1 ตัวแปรที่จัดเป็นค่านตัวป้อน

วุฒิของครู องค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้ทราบถึงคุณภาพของการจัดการศึกษา ประการหนึ่ง คือ คุณภาพของครู ครูจะทำการสอนได้ผลหรือไม่ประการหนึ่ง ขึ้นกับวุฒิของครู (চারง บัวศรี 2508 : 16) ดังนั้นการพิจารณาวุฒิของครูจะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ทราบว่า คุณภาพของการจัดการศึกษาดีหรือไม่จึงมีหน่วยงานต่าง ๆ กำหนดเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษา เช่น กรมสามัญศึกษา กำหนดเกณฑ์มาตรฐานไว้ว่า ครูควรมีวุฒิปริญญาตรีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 75 ส่วนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กำหนดเกณฑ์มาตรฐานครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ควรมีวุฒิปริญญาตรีขึ้นไป ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 และครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ควรมีวุฒิปริญญาตรีขึ้นไป ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ส่วนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กำหนดเกณฑ์มาตรฐานอัตราส่วนครูวุฒิปริญญาตรี ต่อครูที่มีวุฒิต่ำกว่าปริญญาตรี เท่ากับ 1 ต่อ 1 (กาญจนา ชูครุวงศ์ และบุญรอด บุญศรีสมฤทธิ์ 2525-2526 : 5)

ประสิทธิภาพของครู ครูเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเกื้อหนุนให้การจัดการศึกษาบรรลุผลตามเป้าหมาย (ม.ร.ว. ทวีโลก เกษมศรี 2518 : 1) ดังนั้นครูที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้การดำเนินงานของโรงเรียน และการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ Mitzel (1960 : 1483-1484) ได้เสนอเกณฑ์ในการพิจารณาประสิทธิภาพของครู ควรประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ด้าน คือ ผลของความก้าวหน้าของนักเรียน บุคลิกลักษณะของครูขณะทำการสอนและพฤติกรรมของครู ส่วน ชรณี หมั่นรักษ์ (2512 : 40) ได้สร้างแบบสำรวจเพื่อทำนายประสิทธิภาพของครู ในการสร้างแบบสำรวจยี้ค เกณฑ์ที่ได้จากการสัมมนาเพื่อหาเกณฑ์ประเมินประสิทธิภาพของครูของสมาคมการศึกษา 3 สมาคม คือ

Department of Classroom Teachers of National Education Association, The National School Boards Association and The American Association of School Administration ได้ 5 เกณฑ์ คือ ประสิทธิภาพของครู คุณสมบัติของครู พฤติกรรมของครู ผลการสอนในปัจจุบัน และผลงานระยะยาว และ Grush and Costin (1975 : 64) ให้ความเห็นว่า ครูที่มีประสิทธิภาพควรเป็นครูที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสามารถกระตือรือร้นในด้านการเรียนการสอน เป็นคนที่ซื่อสัตย์สุจริต น่าไว้วางใจ รักษาสัญญาที่ให้ไว้กับนักเรียน เข้าใจนักเรียนได้ดี ให้คำปรึกษา สามารถควบคุมชั้นเรียนได้ เปิดให้มีการอภิปรายกันในชั้นเรียน กระตุ้นให้นักเรียนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น ให้ความรู้แก่นักเรียนให้ทันต่อความรู้ใหม่ที่เปลี่ยนแปลง ตลอดจนเป็นคนมีอารมณ์ขัน

ความสามารถพื้นฐานของนักเรียน นักเรียนที่มีความสามารถพื้นฐานดี จะมีโอกาสประสบผลสำเร็จทางการศึกษาในชั้นที่สูงขึ้น เช่น จากผลการวิจัยของ Worthington and Grant (1971 : 7-10) พบว่า คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาเป็นตัวแทนที่ดีในการทำนายผลสำเร็จทางการศึกษาในชั้นที่สูงขึ้น และจากผลการวิจัยของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2522 : 168) พบว่า คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนตั้งแต่ชั้น ป.6 จนถึงชั้น ม.ศ.5 มีส่วนสัมพันธ์กับผลการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา ดังนั้นการที่จะทราบว่านักเรียนจะประสบผลสำเร็จทางการศึกษา หรือไม่ ส่วนหนึ่งพิจารณาได้จาก ความสามารถพื้นฐานของนักเรียน

รายรับจากเงินประเภทเงินบำรุงการศึกษา และเงินงบประมาณ
โรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา แต่ละโรงเรียนจะได้รับเงินบำรุงการศึกษา จากนักเรียนตามระเบียบกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และเงินงบประมาณสนับสนุนจากรัฐบาลในรูปงบประมาณประจำปี รายรับจากเงินประเภทเงินบำรุงการศึกษา และเงินงบประมาณจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับจำนวนนักเรียนในโรงเรียน และโรงเรียนจะนำเงินทั้ง 2 ประเภทไปใช้จ่ายในกิจการของโรงเรียน

เป็นเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน ค่าใช้สอย ค่าสาธารณูปโภค ค่าวัสดุ ค่าครุภัณฑ์ ค่าที่ดิน-สิ่งก่อสร้าง และรายจ่ายอื่น ๆ ซึ่งจะเห็นได้ว่า เงินเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้ การดำเนินงานบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (กาญจนาท เรืองรจิตปกรณ และคนอื่น ๆ 2525 : 30)

จำนวนเงินที่โรงเรียนได้รับความช่วยเหลือ หรือส่งเสริมจากชุมชน

ในการดำเนินงานของโรงเรียนนั้น การอาศัยเงินงบประมาณของทางราชการ และเงินบำรุงการศึกษา คงไม่เพียงพอ ควรได้รับความช่วยเหลือหรือส่งเสริมจากชุมชนด้วย การที่โรงเรียนจะได้รับความช่วยเหลือหรือส่งเสริมจากชุมชนนั้น โรงเรียนควรจัดบริการในค่านต่าง ๆ ให้แก่ชุมชน และยอมรับว่าชุมชนมีส่วนเป็นเจ้าของโรงเรียน (ภิญโญ สาคร อ้างถึงใน Fisk 2519 : 65) เมื่อชุมชนเห็นความสำคัญของโรงเรียนก็จะให้ความช่วยเหลือแก่โรงเรียน ทำให้โรงเรียนมีจำนวนเงินมากเพียงพอที่จะนำไปใช้ในการดำเนินงาน และจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างดียิ่งขึ้น

จำนวนหนังสือในห้องสมุด หนังสือในห้องสมุดเป็นแหล่งความรู้สำหรับ

ให้นักเรียนคนคว่า ดังนั้นในห้องสมุดควรมีหนังสือแบบเรียน วารสาร สารคดี บันเทิงคดี เพียงพอกับจำนวนนักเรียน และเหมาะสมกับวัย (กรมสามัญศึกษา 2519 : 13) และ Cardener (1954 : 66) เสนอแนะว่า หนังสือในห้องสมุดอย่างน้อยที่สุดควรมี 3-5 เล่มต่อนักเรียน 1 คน

พื้นที่ห้องสมุด ห้องสมุดของโรงเรียน ควรมีขนาดตามเกณฑ์มาตรฐาน

เพื่อให้นักเรียนสามารถเข้ามาใช้บริการห้องสมุดได้อย่างไม่แออัด เป็นการส่งเสริมการค้นคว้าของนักเรียนตามหลักเกณฑ์ทั่วไป ห้องสมุดจะต้องมีเนื้อที่ให้คนเข้าไปใช้ได้แต่ละครั้งประมาณ 15 % ของจำนวนผู้คนที่ทั้งหมดในสถานศึกษา (ปริญญา อังคฺุสิงห์ 2521 : 13) ภิญโญ สาคร (2519 : 29) กล่าวว่า ห้องสมุดควรมีขนาดกว้าง 8-10 เมตร ยาวประมาณ 16-17 เมตร เพื่อบรรจุนักเรียนคราวละ 75-80 คน หรือพื้นที่ประมาณ 2.1 ตารางเมตรต่อนักเรียน 1 คน และ

Reeder (1955 : 654) กล่าวว่า ห้องสมุดไม่เพียงแต่มีขนาดพอกับจำนวนนักเรียนในปัจจุบันเท่านั้น แต่ควรเตรียมไว้สำหรับนักเรียนที่จะเพิ่มขึ้นด้วย สำหรับโรงเรียนขนาด 8-10 ห้อง ห้องสมุดขนาดเล็กที่สุดไม่ควรมีขนาดเล็กกว่าห้องเรียน

อัตราส่วนนักเรียนต่อครู ถ้าจำนวนนักเรียนที่อยู่ในความดูแลของครูมีจำนวนมากเกินไป ครูจะดูแลนักเรียนได้ไม่ทั่วถึง ดังนั้นอัตราส่วนนักเรียนต่อครูที่เหมาะสม จะมีส่วนช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นักการศึกษาจึงหาเกณฑ์มาตรฐานสำหรับใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ สำหรับโรงเรียน วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย เกณฑ์มาตรฐานสำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กำหนดอัตราส่วนนักเรียนต่อครู เท่ากับ 17 ต่อ 1 ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และ เท่ากับ 15 ต่อ 1 ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (สมบุญรณ์ ทองพoday 2525 : 61)

อัตราส่วนนักเรียนต่อห้อง ถ้าจำนวนนักเรียนมีจำนวนพอเหมาะกับขนาดของห้องเรียน จะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ดังนั้นหน่วยงานต่าง ๆ จึงกำหนดเกณฑ์มาตรฐานของโรงเรียนมัธยมศึกษาเกี่ยวกับอัตราส่วนนักเรียนต่อห้องไว้ดังนี้ คือ กรมสามัญศึกษากำหนดอัตราส่วนนักเรียนต่อห้อง เท่ากับ 40-45 ต่อ 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ กำหนดอัตราส่วนนักเรียนต่อห้อง เท่ากับ 40 ต่อ 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กำหนดอัตราส่วนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นต่อห้อง เท่ากับ 40-54 ต่อ 1 และอัตราส่วนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายต่อห้อง เท่ากับ 40-60 ต่อ 1 (กาญจนา ชูครุวงศ์ และบุญรอด บุญศรีสมถธิ 2525-2526 : 4)

พื้นที่ห้องแนะแนว ห้องแนะแนว ควรมีความเหมาะสม เพื่อสะดวกในการจัดบริการแนะแนว ให้แก่นักเรียน ซึ่ง Sparby, Gunninham and Deane (1977 : 57) ได้เขียนรายงานสรุปเกี่ยวกับโครงการมัธยมแบบประสมของไทย ในปี พ.ศ.2516 ว่า ห้องแนะแนวควรมีขนาดมาตรฐาน 1 ห้องเรียน ประกอบด้วยห้องนั่งรอเพื่อรับคำปรึกษา ห้องรับปรึกษากลุ่มย่อย และห้องรับคำปรึกษารายบุคคล

พื้นที่โรงอาหาร สุชาติ โสมประยูร (2519 : 43) กล่าวว่า

โรงอาหารจัดเป็นอาคารประกอบที่สำคัญมากของโรงเรียน เพราะเป็นสถานที่สำหรับนักเรียนรับประทานอาหารเช้าอย่างเป็นสัดส่วน ถูกสุขลักษณะ และสะดวกต่อการควบคุมในเรื่องความสะอาด และการสุขภาพ Cardill (ปริญา อังศุสิงห์ 2521 : 22) เสนอว่า ขนาดของโรงอาหารแบบช่วยตนเองควรมีพื้นที่ 1-2 ตารางเมตรต่อนักเรียน 1 คน Young (1953 : 75) และ Vickery (1971 : 8) เสนอเกณฑ์ตรงกัน คือ บริเวณรับประทานอาหาร 10 ตารางฟุต (0.9 ตารางเมตร) ต่อนักเรียน 1 คน

จำนวนห้องส้วม โรงเรียนควรมีจำนวนห้องส้วมให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน คำรง มัชยมนันท์ (2509 : 53) เสนอว่า จำนวนส้วมของนักเรียน 1 ที่ ต่อนักเรียน 20 คน ส้วมครุกับนักเรียนควรแยกจากกัน และส้วมครุควรอยู่ติดกับห้องพักครูภายในอาคารเรียน ส่วน Neufert (1970 : 162) เสนอเกณฑ์ไว้ว่า ส้วม 1 ที่ต่อนักเรียนชาย 40 คน ที่มีส้วาระ 1 ที่ต่อนักเรียนชาย 20 คน ส้วม 1 ที่ต่อนักเรียนหญิง 25 คน ส้วม 1 ที่ต่อครูชาย 5 คน และส้วม 1 ที่ต่อครูหญิง 2 คน ส่วน กรมสามัญศึกษา (2518 : 17) ได้กำหนดเกณฑ์จำนวนส้วม ดังนี้คือ ส้วมชาย 3 ที่ต่อนักเรียนชาย 100 คนแรก และเพิ่มขึ้น 1 ที่ต่อ 50 คน และส้วมหญิง 4 ที่ต่อนักเรียนหญิง 100 คนแรกและเพิ่มขึ้น 1 ที่ต่อ 40 คน

จำนวนครุภัณฑ์สำนักงานและครุภัณฑ์สนับสนุนการเรียนการสอน

โรงเรียนควรมีจำนวนครุภัณฑ์สำนักงาน และครุภัณฑ์สนับสนุนการเรียนการสอน เพื่อสะดวกในการดำเนินงานของโรงเรียน กรมสามัญศึกษา (2523 : 54-55) กำหนดเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาเกี่ยวกับครุภัณฑ์ที่จำเป็นสำหรับโรงเรียนว่า โรงเรียนที่มีคุณภาพดีมากควรมีครุภัณฑ์สำนักงานตามบัญชี ตั้งแต่ 19 รายการขึ้นไป และมีครุภัณฑ์สนับสนุนการเรียนการสอนตามบัญชีตั้งแต่ 14 รายการขึ้นไป โดยพิจารณาจากทะเบียนครุภัณฑ์ที่มีอยู่จริง โดยเทียบกับบัญชีที่กำหนดครุภัณฑ์สำนักงาน และครุภัณฑ์สนับสนุนการเรียนการสอน โรงเรียนมัธยมศึกษาของกรมสามัญศึกษา

2.2. ตัวแปรที่จัดเป็นค่านกระบวนการทำงาน

โครงสร้างการบริหารโรงเรียน นิพนธ์ กินาวงศ์ (2523 :
 59) กล่าวว่า "โครงสร้างการบริหารโรงเรียน คือ แผนงานการบังคับบัญชาที่
 แสดงให้เห็นถึง ลักษณะการจัดองค์การของผู้บริหาร การมีโครงสร้างการบริหาร
 โรงเรียนช่วยแก้ปัญหาการทำงานซ้ำซ้อน เกิดความสะดวกในการควบคุม และติดตาม
 ผลงานให้เกิดประสิทธิภาพ (พงษ์ฉันทน์ ศรีสมทรัพย์ และชลิศา ศรีมณี 2523 : 154)
 โครงสร้างการบริหารโรงเรียนมี 3 แบบ คือ 1 โครงสร้างแบบงานหลัก (Line
 Organization Structure) เป็นโครงสร้างที่มีสายการบังคับบัญชาเพียงสายเดียว
 สามารถขยาย หรือปรับปรุงให้เหมาะสมกับกิจกรรมแต่ละอย่างได้ตามความต้องการ
 โครงสร้างแบบที่ 2 เป็นโครงสร้างที่มีลักษณะพื้นฐานคล้ายโครงสร้างแบบงานหลัก
 เป็นแต่เพียงเพิ่มหน่วยงานที่ปรึกษาเข้ามาเพื่อทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่หน่วยงานหลัก
 แต่ไม่มีอำนาจในการสั่งการใด ๆ ทั้งสิ้น หน่วยงานที่ปรึกษาในโรงเรียนได้แก่
 สมาคมศิษย์เก่า สมาคมผู้ปกครอง กรรมการบริหารโรงเรียน และกรรมการพิเศษ
 อื่น ๆ โครงสร้างแบบที่ 3 เป็นโครงสร้างแบบงานเฉพาะ (Functionalized
 Organization Structure) เป็นการจัดโครงสร้างองค์การโรงเรียนที่
 แบ่งสายงานให้สัมพันธ์กันตามหน้าที่การงานของแต่ละบุคคล และตามลักษณะสำคัญ
 ของงานของแต่ละบุคคลอีกด้วย ในการบริหารงานบุคคลากรคนหนึ่ง อาจมีหัวหน้า
 งานหลายคน บุคลากรแต่ละคนแบ่งกันรับผิดชอบการงานเป็นเรื่อง ๆ ตามหน้าที่
 การงานของตน (สมบุญพร พรรณากพ 2521 : 143-150)

งานวิชาการ หมายถึง กิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน ซึ่งช่วย
 พัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพที่สุด (ภิญโญ สาธร
 2516 : 252) Miller (1965 : 175) ได้เสนอแนวคิดว่า งานวิชาการ
 เป็นหัวใจของโรงเรียนและที่สำคัญที่สุด คือ การจัดโปรแกรมการสอน การปฏิบัติตาม
 โปรแกรม การจัดประเมินผลการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไป
 ด้วยดี นอกจากนี้ William (1964 : 121) เสนอว่า งานวิชาการเป็น
 การดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตร ปรับปรุงโครงการสอน จัดตารางสอน จัดครูเข้าสอน

และบริการให้ครูมีขวัญกำลังใจในการสอนและการทำงานสอดคล้องกับแนวคิดของ เอกวิทย์ ฌ อดาง (2516 : 113) มีความเห็นว่า งานวิชาการเป็นงานที่เกี่ยวกับการควบคุมดูแลหลักสูตร การสอน อุปกรณ์การสอน การจัดแบบเรียน การเผยแพร่วิชาการ การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน การวิจัยค้นคว้า และการประเมินมาตรฐานโรงเรียน ดังนั้นสรุปได้ว่า งานวิชาการแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ งานด้านที่ 1 งานด้านเกี่ยวกับตัวครู ได้แก่ การจัดหาครูที่เข้ามาทำการสอน จัดให้ครูทำหน้าที่ต่าง ๆ ให้เหมาะสมแก่ความรู้ ความสามารถ การปกครอง การสร้างน้ำใจ หรือขวัญในการทำงานให้แก่ครู และพัฒนาตัวครู งานด้านที่ 2 งานด้านเกี่ยวกับตัวนักเรียน ได้แก่ การจัดแบ่งกลุ่มนักเรียนตามความสามารถ ความถนัด ความต้องการ ส่งเสริมนักเรียนทางด้านวิชาการ จัดบริการห้องสมุด จัดแหล่งสำหรับบริการด้านวิชาการ ควบคุมเวลาเรียนของนักเรียน หาทางช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนช้า ส่งเสริมนักเรียนที่เรียนดีและติดต่อกับผู้ปกครองนักเรียน งานด้านที่ 3 งานด้านการจัดโปรแกรมการเรียนการสอน การใช้หลักสูตร และการประเมินผลนักเรียน ได้แก่ การจัดหาเอกสาร การใช้หลักสูตร เพื่อบริการแก่ครูอาจารย์โดยพยายามปรับปรุงเอกสารเหล่านี้ให้ทันสมัยอยู่เสมอ ตลอดจนการประเมินผลการเรียน การจัดหาวิทยากรแหล่งความรู้ในท้องถิ่น การจัดทำและเก็บผลการเรียน การออกไปสำคัญต่าง ๆ เกี่ยวกับผลการเรียน และงานด้านที่ 4 งานด้านการจัดหาเครื่องอุปกรณ์การสอนและเทคโนโลยีทางการศึกษา ได้แก่ การจัดหาเจ้าหน้าที่ให้บริการด้านนี้แก่ครู กระตุ้นให้ครูใช้บริการด้านนี้ ตลอดจนการสร้างมาตรการการเก็บรักษาอุปกรณ์ และการนำไปใช้ให้บังเกิดผลอย่างสูง (พนัส หันนาคินทร์ 2513 : 62)

การจัดตารางสอน การจัดตารางสอน (กรมวิชาการ 2524 :

4-8) เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน เพราะการจัดตารางสอนเป็นการกำหนดนัดหมายระหว่างครูกับนักเรียนเกี่ยวกับวัน เวลา และวิชาที่จะใช้เรียน ใช้สอนตลอดสัปดาห์ การจัดตารางสอนต้องจัดให้ตรงตามโครงสร้างของหลักสูตร ในขณะที่เดียวกันต้องอำนวยความสะดวกในการบริหารการเรียนการสอน ดังนั้นผู้บริหารควรจะต้องจัดให้มีสิ่งเหล่านี้ขึ้นในโรงเรียน ได้แก่ จัดทำตารางสอนรวม ตารางสอน -

ส่วนบุคคลให้แก่ครูอาจารย์ ตารางการใช้ห้องเรียน และควรมีห้องรวบรวมตารางสอนประเภทต่าง ๆ เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์รวมตารางสอน เมื่อมีปัญหาในด้านการสอน ครูอาจารย์จะได้ใช้บริการนี้ในขณะที่เดียวกันผู้บริหารจะใช้ตารางสอนควบคุมการสอน และแก้ปัญหาการเรียนการสอนได้

การจัดคาบเวลาเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนจะต้องเปิดเรียนสัปดาห์ละไม่น้อยกว่า 5 วัน วันละ 7 คาบ คาบละ 50 นาที รวมอย่างน้อย 35 คาบ โดยจัดให้เรียนตามหลักสูตรอย่างน้อยสัปดาห์ละ 32 คาบ ส่วนอีก 3 คาบ ให้ใช้ในการแนะแนว จัดกิจกรรม สอนซ่อมเสริม หรือให้นักเรียนเรียนซ้ำรายวิชาที่ไม่ผ่าน (กรมวิชาการ 2525 ก : 4) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในสัปดาห์หนึ่ง จัดคาบเวลาเรียนวันละ 7-8 คาบ คาบละ 50 นาที สัปดาห์ละ 35-40 คาบ โดยนักเรียนเรียนอย่างน้อย 28 คาบ เวลาที่เหลือให้โรงเรียนจัดกิจกรรมแนะแนว สอนซ่อมเสริม หรือให้นักเรียนเรียนซ้ำวิชาที่ไม่ผ่านไม่น้อยกว่า 3 คาบ นอกจากนี้ต้องให้นักเรียนได้มีเวลาศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองอีกด้วย (กรมวิชาการ 2525 ข : 11)

การสอนซ่อมเสริม หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2521 และมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2524 มุ่งที่จะสร้างนักเรียนให้มีความเจริญงอกงามตามความแตกต่างของแต่ละบุคคล โดยให้นักเรียนมีโอกาสเลือกเรียนวิชาตามความถนัด และความสนใจของตนให้มากขึ้น แต่ทุกคนจะต้องเรียนวิชาสามัญเพื่อเป็นความรู้พื้นฐานของการดำรงชีวิตในสังคม การที่นักเรียนจะได้เลือกเรียนตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจแล้วก็ตาม แต่ยังมีปัญหาทางด้านการเรียน อันเนื่องมาจากสาเหตุของความแตกต่างที่สำคัญ 4 ประการ (กรมสามัญศึกษา 2524 : 97-98) คือ สติปัญญา วิธีการเรียน สภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และแรงจูงใจในการเรียน จากปัญหาดังกล่าวโรงเรียนต้องจัดให้มีการสอนซ่อมเสริมสำหรับนักเรียนที่เรียนอ่อน เพื่อแก้ไขความบกพร่องต่าง ๆ และเพื่อช่วยให้มีพื้นฐานอันมั่นคงในการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2525 : 12) ในขณะเดียวกันจะเป็นการช่วยนักเรียนที่เรียนที่อยู่แล้วให้สามารถเรียนเก่งยิ่งขึ้น เพื่อให้การเรียนการสอนมี

ประสิทธิภาพ (กรมสามัญศึกษา 2524 : 99)

การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ยัง พิทยานิยม (2523 : 5-7) สรุป วัตถุประสงค์ของการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน เพื่อวัดตื่น ความรู้ของนักเรียนก่อนทำการสอน วินิจฉัยว่าบทเรียนตอนใดยากและเป็นปัญหาแก่นักเรียน วัดความสำเร็จในการสอนของครู จักอันค้ำความสามารถของนักเรียน ปรับปรุงการสอนของครู ทราบพัฒนาการของนักเรียน และเป็นการประเมินผลการบริหารงานของโรงเรียน สรุปได้ว่า การวัดและประเมินผลการเรียนการสอน มี ประโยชน์ 5 ด้าน คือ ด้านนักเรียน ช่วยให้นักเรียนทราบว่าตนเองเก่งอ่อนในวิชาใด ด้านผู้บริหาร ช่วยให้ผู้บริหารทราบว่า ควรแก้ไข ปรับปรุงกลไกการบริหารงานของสถานศึกษาอย่างไรหรือไม่ ด้านครูผู้สอน ช่วยให้ครูทราบว่า ผลการสอนในชั้นเรียนเป็นอย่างไร นักเรียนได้รับความรู้ในเรื่องราวที่สอนนั้นเพียงไร ด้านการแนะแนว ช่วยให้ครูแนะแนวได้ข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหานักเรียน และ ด้านการวิจัย ช่วยให้วินิจฉัยข้อดีข้อเสียเกี่ยวกับการสอนของครู การปรับปรุงหลักสูตร ประมวลผลการสอน และโครงการสอนเพื่อให้เหมาะสมกับนักเรียน

ค่าใช้จ่ายรายหัว เป็นค่าใช้จ่ายที่โรงเรียนใช้จ่ายในด้านการดำเนินงานของโรงเรียนในค้ำต่าง ๆ ต่อนักเรียน 1 คน ถ้าโรงเรียนมีค่าใช้จ่ายรายหัวสูง คาดว่า ค่าใช้จ่ายในค้ำต่าง ๆ จะส่งผลดีให้แก่เด็กนักเรียนในด้านการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรม ซึ่ง รังสรรค์ ชนะพรพันธุ์ (2519 : 211-215) ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับการจำแนกรายจ่าย หรือต้นทุนที่เสียไปในการจัดการศึกษาได้ 2 ลักษณะ คือ การจำแนกรายจ่ายตามแผนปฏิบัติงาน (Programme Classification) ตามวิธีการทางงบประมาณในปัจจุบัน ซึ่งแบ่งเป็น 2 แผนใหญ่ คือ แผนงานบริหารทั่วไป แผนผลิตนักเรียนนักศึกษา และการจำแนกรายจ่ายตามลักษณะทางเศรษฐกิจ (Economic Classification) ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ รายจ่ายในการดำเนินงาน (Current Expenditure) เป็นรายจ่ายที่ไม่มีส่วนช่วยสร้างสมเพิ่มพูนทุนในระบบเศรษฐกิจ (Capital Accumulation) จึงเรียกว่า รายจ่ายในการบริโภคของรัฐบาล (Government Consumption)

Expenditure) ได้แก่ รายจ่ายในหมวดเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน ค่าใช้สอย ค่าวัสดุ เป็นต้น และรายจ่ายในการลงทุน (Capital Expenditure) เป็นรายจ่ายที่มีส่วนเพิ่มการลงทุนในระบบเศรษฐกิจ ได้แก่ รายจ่ายในหมวดค่าที่ดิน สิ่งก่อสร้าง และหมวดค่าครุภัณฑ์

การให้ทุนเรียนดี จะเป็นส่วนหนึ่งที่จะสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ทำให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ Weiner (1972 : 203-215) ซึ่งกล่าวว่า "บุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกันจะประสบผลสำเร็จในการทำงานต่างกัน" การให้ทุนเรียนดี มีหลายลักษณะ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้ให้ทุน เช่น ทุน "นิลรัตน์ บรรณสิทธิ์วารสารณ์" ให้ทุนนักเรียนที่เรียนดีเยี่ยมแก่นักเรียน ป.กศ. หรือ ป.กศ. ชั้นสูงปีที่ 2 โดยพิจารณาจากผลการสอบในชั้นปีที่ 1 ตลอดทั้งปี ปีละ 1 ทุน ทุนละ 250 บาท(กรมการฝึกหัดครู 2514 : 12)

การจัดกิจกรรม และการให้บริการแก่ชุมชน เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งเป็นกระบวนการไตร่สัมพันธสองทาง (A Two Way Process) (ภิญโญ สาธร 2519 : 220) ดังนั้นโรงเรียนจึงควรจัดกิจกรรมและให้บริการแก่ชุมชน ขณะเดียวกันชุมชนจะให้ความช่วยเหลือโรงเรียนเช่นเดียวกัน การจัดกิจกรรม และให้บริการแก่ชุมชนนั้น เช่น แก้วศ (2519 : 265-267) เสนอว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาควรเป็นสถานที่ให้การศึกษทั้งในและนอกระบบโรงเรียนแก่ประชาชนในท้องถิ่น จัดหลักสูตรให้เอื้อต่อการใช้วัตถุดิบ ใช้ทรัพยากร วิทยาการ ตลอดจนช่วยพัฒนาอาชีพในท้องถิ่น มีคณะกรรมการดำเนินงาน ประกอบด้วยบุคคลระดับผู้นำของท้องถิ่น จัดโปรแกรมการเรียนสนองความต้องการของท้องถิ่น สอดคล้องกับงานอาชีพของท้องถิ่น จัดบริการทางวิชาการ เช่น ห้องสมุด ศูนย์ฝึกอาชีพบางอย่าง ซึ่งประชาชนจะมาใช้ได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Sumption (1964 : 104) มีความเห็นว่า โรงเรียนควรดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดี และเป็นศูนย์กลางทางวิชาการของชุมชน และ Jacobson, and others (1963 : 466-478) ได้เสนอแนะกิจกรรมที่จะส่งเสริมความสัมพันธ์-

อันดีกับชุมชน โรงเรียนควรจะได้จัดให้มีสิ่งต่อไปนี้ คือ เอกสารหรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ของโรงเรียนออกเผยแพร่ บริการเสนอข่าวสารจากโรงเรียนถึงบ้านเป็นประจำ จัดนิทรรศการภายในโรงเรียน จัดให้มีวันเยี่ยมโรงเรียน วันสัปดาห์แห่งการศึกษา โครงการเยี่ยมเยียนผู้ปกครองที่บ้าน สร้างความสัมพันธ์ระหว่างศิษย์เก่ากับศิษย์ปัจจุบัน ใช้สื่อมวลชน เช่นหนังสือพิมพ์เสนอข่าวของโรงเรียน จัดทำรายงานประจำปีชี้แจงให้ชุมชนทราบ จัดตั้งสมาคมศิษย์เก่า สมาคมผู้ปกครองและครู จัดโครงการทางวิชาการสำหรับประชาชน จัดกิจกรรมส่งเสริมประเพณีต่าง ๆ ของท้องถิ่น เป็นต้น

บริการห้องสมุด ความสำคัญของห้องสมุด คือ เป็นแหล่งความรู้ ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มเติมความรู้ และประสบการณ์ของนักเรียนให้กว้างขวาง เป็นการส่งเสริมพัฒนาการ สนองความสนใจ ทั้งยังช่วยฝึกให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ จึงเป็นบริการหนึ่งที่โรงเรียนควรพยายามจัดให้มีขึ้น (กรมสามัญศึกษา 2514 : 41) ดังนั้น โรงเรียนทุกโรงควรมีห้องสมุด และจัดบริการให้ความสะดวกแก่นักเรียน เช่น จัดครูบรรณารักษ์ไว้ประจำห้องสมุด หนังสือในห้องสมุดควรมีให้มากที่สุด ที่นั่งควรนั่งสบาย สภาพห้องสะอาด เวลาเปิดเปิดควรให้มาก่อนเข้าเรียน หรือหลังเลิกเรียน อีก 2-3 ชั่วโมง (ภิญโญ สาธร 2519 : 345) ทรรศनिया กัลยาณมิตร (2514 : 365) ให้ขอเสนอแนะสำหรับโรงเรียนที่มีห้องเรียนไม่เพียงพอ อาจใช้มุมห้องเรียนใดห้องเรียนหนึ่งกันเป็นสัดส่วนเพื่อจะได้ไม่รบกวนกัน มีแสงสว่างพอเพียง อากาศถ่ายเทได้สะดวก มีที่สำหรับนั่งเขียน และอ่านหนังสือได้ เปิดได้ตลอดเวลา และมีบรรยากาศเป็นกันเอง

บริการสุขภาพ การที่นักเรียนมีสุขภาพดี จะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้การเรียนมีประสิทธิภาพ ดังนั้น โรงเรียนจึงควรมีบริการสุขภาพ นิภา มนูญิจู และ วสันต์ ศิลปสุวรรณ (2520 : 24) ได้กล่าวว่า "บริการสุขภาพ หมายถึง การปฏิบัติงานร่วมกันระหว่าง แพทย์ พยาบาล ทันตแพทย์ ครู และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในเรื่องการป้องกัน การส่งเสริมสุขภาพของนักเรียน และบุคลากรในโรงเรียน วิจิตร วรุทบางกูร และสุพิชญา ชีระกุล (2523 : 55-56) ให้ขอเสนอแนะว่า การจัดบริการสุขภาพควรบริการเกี่ยวกับการตรวจสุขภาพ การรักษาและการบริการ-

เกี่ยวกับยารักษาโรคที่จำเป็น สิ่งที่โรงเรียนควรดำเนินการ คือ จัดให้มีห้องพยาบาล มีครูทำหน้าที่พยาบาลไว้คอยบริการจัดทำประวัติ หรือทะเบียนสุขภาพประจำตัวนักเรียนทุกคน ตรวจร่างกายนักเรียนทุกคน ตั้งแต่การซึ้่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง และตรวจวัดสายตา หู ชัน จมูก ตลอดจนหาทรงตัวในลักษณะต่าง ๆ

บริการแนะแนว บริการแนะแนวถือว่าเป็นหัวใจอย่างหนึ่งของโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้รู้จักตนเอง และขจัดปัญหาต่าง ๆ ให้หลุดพ้นไปจากตัวนักเรียน (วันชัย ตั้งตรงจิตร 2516 : 14-18) บริการแนะแนวในโรงเรียนมัธยมเป็นหน้าที่ของครูแนะแนว แบ่งได้เป็น 5 งาน (จำเนียร ช่วงโชติ 2523 : 31-34) ได้แก่ งานที่ 1 คือ งานศึกษาสำรวจรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูล (Inventory Service) ได้แก่ สร้างแบบสอบถามรายละเอียดส่วนตัวนักเรียน ศึกษาข้อมูลจากทางบ้านติดต่อกับผู้ปกครองและครูเฉพาะนักเรียนที่เป็นปัญหา เก็บรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือต่าง ๆ มาบรรจุไว้ในระเบียบสะสม พยายามทำข้อมูลในระเบียบให้เป็นปัจจุบัน และใช้ให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนให้มากที่สุด การจัดโครงการ และดำเนินการทดสอบมาตรฐานเกี่ยวกับ ความสนใจ ความถนัด บุคลิกภาพ งานที่ 2 คือ งานจัดบริการสนเทศ (Information Service) ได้แก่ ติดต่อกับขอเอกสารด้านการศึกษาและอาชีพ เชิญวิทยากร และจัดหาภาพยนตร์ สไลด์ เทป มาให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับการศึกษาต่อและอาชีพ จัดทำป้ายนิเทศ ให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์ ด้านการศึกษา การอาชีพ ส่วนตัวและสังคมให้เป็นปัจจุบัน ตลอดจนเวลา ทำแผนภูมิ สถิติต่าง ๆ เกี่ยวกับการแนะแนวที่ได้จัดทำ แสดงในศูนย์สนเทศและที่ต่าง ๆ ให้นักเรียนมาใช้ งานที่ 3 คือ งานบริการให้คำปรึกษา (Counseling Service) ได้แก่ ให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มแก่นักเรียนในปัญหาต่าง ๆ ติดต่อบริการงานและให้ความร่วมมือกับหน่วยสุขภาพจิต หน่วยงานจิตแพทย์ ในกรณีการส่งนักเรียนที่มีปัญหารุนแรงไปหาผู้เชี่ยวชาญ และให้คำปรึกษากับครู ผู้ปกครองเกี่ยวกับปัญหาของเด็ก งานที่ 4 คือ งานจัดวางตัวบุคคล (Placement Service) ได้แก่ จัดโปรแกรมการเรียน การเลือกวิชาชีพ การลงทะเบียน ตลอดจนการเปลี่ยนวิชาเรียน จัดหางานให้นักเรียนที่ขาดแคลนด้วยการติดต่อหน่วยงาน และแจ้งให้นักเรียนทราบ เสนอแนะและประสานงานกับฝ่าย-

วิชาการ การสอนซ่อมเสริมนักเรียนที่สอบตก เรียนซ้ำชั้นหรือเรียนอ่อน เพื่อช่วย การปรับตัวของนักเรียน จัดหาทุนช่วยเหลือการศึกษา ทุนช่วยเหลืออาหารกลางวัน จากทั้งแหล่งในโรงเรียนและแหล่งภายนอกโรงเรียน จัดศูนย์บริการแลกเปลี่ยน หนังสือ เครื่องประกอบกรเรียน งานที่ 5 คือ งานติดตามผล ประเมินผลและ การวิจัย (Follow up & Evaluation & Research Service) ได้แก่ ติดตาม ประเมินผลนักเรียนที่กำลังเรียนในปัจจุบัน ที่สำเร็จการศึกษา และออกกลางคันใน เรื่องการศึกษา การประกอบอาชีพ ตลอดจนการพัฒนาบุคลิกภาพ ติดตามประเมินผล การพัฒนาความก้าวหน้าของนักเรียน

ทุนการศึกษา เป็นบริการหนึ่งของบริการแนะแนว ซึ่งจะช่วย นักเรียนที่ค้อยู่ฐานะทาง เศรษฐกิจทำให้ขาดแคลนเสื้อผ้า และอุปกรณ์การเรียน โรงเรียนจึงควรสำรวจคัดเลือกนักเรียนรับทุนอุดหนุน พิจารณาให้เหมาะสมตาม เงื่อนไข หรือเหมาะสมตามความเป็นจริง คือ ได้รับเฉพาะบุคคลที่ต้องการการอุดหนุน จริง ๆ การคัดเลือกผู้สมควรได้รับทุน จึงควรพิจารณาข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน ภาวะ เศรษฐกิจของตัวนักเรียนและครอบครัว ความสามารถทางการเรียน และเงื่อนไข ของทุน ซึ่งการจัดหาทุนการศึกษา อาจได้มาจากโรงเรียนจัดขึ้นเอง สมาคมศิษย์เก่า และมีผู้บริจาค การให้ทุนการศึกษาจะช่วยให้นักเรียนสามารถศึกษาได้จนจบหลักสูตร ของโรงเรียน (กรมวิชาการ 2521 : 11-12)

ทุนอาหารกลางวัน เป็นบริการหนึ่งของการบริการแนะแนว ซึ่งจะ ช่วยนักเรียนที่มีฐานะยากจน บางคนอาจไม่ได้รับประทานอาหารเช้า หรืออาหาร กลางวัน ถ้าโรงเรียนไม่สนใจนักเรียนอาจมีสุขภาพเสื่อมโทรม เป็นโรคขาดอาหาร การเรียนไม่ดี พัฒนาการต่าง ๆ อาจหยุดชะงัก ฉะนั้นการที่โรงเรียนจัดหาทุนอาหาร กลางวัน ให้นักเรียนได้รับประทานอาหารที่ถูกสัดส่วน และมีคุณค่าทางอาหาร จะช่วย บรรเทาปัญหาต่าง ๆ ลงไปได้มาก (กรมสามัญศึกษา 2514 : 40)

งานปกครอง เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้การดำเนินงานของโรงเรียน บรรลุตามวัตถุประสงค์ของทางโรงเรียน งานปกครองนักเรียนเป็นงานที่กว้างขวาง

มาก โดยเฉพาะเกี่ยวกับเรื่องความประพฤติของนักเรียน ดังนั้นการดำเนินงานของฝ่ายปกครองแต่ละโรงเรียนย่อมมีโอกาสแตกต่างกัน แต่เป้าหมายของการปกครองนักเรียนโดยแท้จริงมีความมุ่งหมายตรงกัน กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2520 : 42) กล่าวถึง ความมุ่งหมายของการปกครองนักเรียน 4 ประการ ดังนี้ คือ ประการที่ 1 ปกครองนักเรียนอย่างใกล้ชิด ประการที่ 2 ให้ความรู้ความเคลื่อนไหวของนักเรียน ประการที่ 3 ให้เป็นผู้ที่ใกล้ชิดพอที่นักเรียนจะระบายความคิด และความทุกข์ได้ ให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน ประการที่ 4 ช่วยป้องกันเหตุการณ์ร้ายที่เกิดขึ้น และถ้าเกิดขึ้นแล้วจะช่วยระงับเหตุการณ์เหล่านั้น ส่วนหน้าที่และความรับผิดชอบของฝ่ายปกครองนักเรียน ขึ้นอยู่กับสภาพความเหมาะสมของแต่ละโรงเรียน เพราะว่า โรงเรียนแต่ละแห่งมีสภาพแวดล้อม ปริมาณงานแตกต่างกัน ผลจากการสัมมนาของผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายปกครองของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในส่วนกลางได้เสนอหน้าที่ของฝ่ายปกครองนักเรียน 4 ประการ (กรมสามัญศึกษา 2520 : 14-17) คือ ประการที่ 1 การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในโรงเรียน ได้แก่ การจัดตั้งคณะกรรมการฝ่ายปกครอง เพื่อเป็นแกนกลาง และรับผิดชอบในการปฏิบัติงานเพื่อควบคุมดูแลความสงบเรียบร้อยภายในโรงเรียน ประการที่ 2 การสร้างควมมีวินัยของนักเรียน ได้แก่ การอบรมชี้แจง และแนะนำให้นักเรียนเข้าใจใน กฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ การติดต่อประสานงานกับครู อาจารย์ประจำชั้น ครูที่ปรึกษา ครูหัวหน้าระดับ หัวหน้าคณะ หรือฝ่ายแนะแนวเพื่อแก้ปัญหา และการปฏิบัติตนของนักเรียน เพื่อให้ถูกต้องตามระเบียบ ข้อบังคับ และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่วางไว้ การติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียน เพื่อแก้ปัญหาในการปฏิบัติตนที่ผิดระเบียบของนักเรียน การควบคุมดูแล กวดขันให้แก่นักเรียนได้ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของโรงเรียน โดยเฉพาะเรื่อง การแต่งกาย เครื่องแบบนักเรียน การมาเรียน การมาให้ทันเวลา การหนีเรียน หรือการหนีโรงเรียนของนักเรียน เป็นต้น ประการที่ 3 การรักษา วินัยของนักเรียน การฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ หรือข้อบังคับของโรงเรียน ซึ่งนักเรียนมักจะมีเป็นประจำ และเป็นหน้าที่ของฝ่ายปกครองที่จะต้องดำเนินการ ได้แก่ การสอบสวนข้อเท็จจริง การตั้งคณะกรรมการขึ้นสอบสวนพิจารณาโทษทางวินัย การ

ลงโทษซึ่งจะไ้ระเบียบว่าด้วยการลงโทษของกระทรวงศึกษาธิการ การติดต่อ
ประสานงานกับครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ ของโรงเรียน ได้แก่ ฝ่าย
แนะแนว ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายธุรการ และฝ่ายบริการ และประการที่ 4 งานสวัสดิ-
การ ของครูและนักเรียน การเอาใจใส่ในการจัดสวัสดิการให้ความสะดวกแก่นักเรียน
เป็นเรื่องจำเป็นที่จะช่วยในเรื่องความสงบเรียบร้อย และความมีวินัยของนักเรียน
ได้มาก เช่น ความสะอาดของบริเวณอาคารสถานที่ การจัดการควบคุมการจำหน่าย
อาหารในโรงเรียนให้มีคุณค่า

การจัดกิจกรรม หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2521 และ
มัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2524 กำหนดให้โรงเรียนจัดกิจกรรมทุกระดับชั้น
เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในหลักสูตรให้กว้างขวาง ส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพ เสริม-
สร้างอุปนิสัยอันดีงาม และสนองความสนใจของนักเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ
2525 : 12) ซึ่งนักเรียนจะต้องเข้าร่วมในกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ตาม
ความสามารถ ความถนัด ไม่น้อยกว่า 1 อย่าง การเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน
ในแต่ละภาคเรียน จะเป็นกิจกรรมอย่างเดียวกัน หรือไม่ก็ได้ กิจกรรมนักเรียนที่
จัดขึ้นในโรงเรียนแบ่งออกเป็น 10 ประเภท ได้แก่ กิจกรรมลูกเสือ หรืออนุภาชาด
หรือเนตรนารี หรือกิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมศาสนา กิจกรรมส่งเสริม
วัฒนธรรมไทย กิจกรรมส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ กิจกรรมการใช้ห้องสมุด
กิจกรรมส่งเสริมการใช้สินค้าไทย กิจกรรมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม
กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมนันทนาการ และกิจกรรมส่งเสริมวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตร
(กรมสามัญศึกษา 2524 : 11) กิจกรรมต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กัน จุดประสงค์
ที่สำคัญ คือ การส่งเสริมวิชาการ ดังนั้นผู้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ต้องเน้น หรือยึดหลัก
จุดประสงค์ใหญ่ไว้ และกิจกรรมทั้ง 10 ประเภท สามารถแยกเป็นขุมนย่อยได้
ซึ่งขุมนย่อย ๆ เหล่านั้น ก็จะมีความสัมพันธ์กัน (กรมสามัญศึกษา 2522 : 94)
นอกจากนี้โรงเรียนอาจจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อ
ส่งเสริมความสนใจของนักเรียน ตามแนวคิดของ Good (1959 : 2) และ
Frederick (1959 : 6) ควรเป็นกิจกรรมที่นักเรียนร่วมกันจัด และดำเนินการ
โดยนักเรียน แต่จะต้องอยู่ภายใต้การแนะนำและควบคุมของโรงเรียน การจัด-

กิจกรรมนักเรียนไม่มีคะแนน หรือหน่วยกิต ที่จะช่วยเลื่อนชั้น หรือสำเร็จการศึกษาได้

2.3 ตัวแปรที่จัดเป็นค่านผลิต

จำนวนนักเรียนชั้น ม.3 และ ม.ศ.5 ที่เรียนสำเร็จตามกำหนดเวลา เป็นผลผลิตของการศึกษา การศึกษาจะมีประสิทธิภาพสูงต่อเมื่อได้ผลผลิตมากที่สุด (Maximum output) จากตัวป้อนที่ใส่เข้าไป (UNESCO 1977 : 37) ดังนั้นโรงเรียนตามอุดมคติที่มีประสิทธิภาพสูง ควรมีนักเรียนสำเร็จตามกำหนดเวลา 100 % จะเห็นได้ว่า โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพเพียงใด พิจารณาได้จากจำนวนนักเรียนที่สำเร็จตามกำหนดเวลา

จำนวนนักเรียนชั้น ม.ศ.5 ที่สอบคัดเลือกเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาได้ เป็นตัวแปรที่ชี้ให้เห็นถึงความสามารถของตัวนักเรียนเอง และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน เพราะการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จะต้องแข่งขันกับนักเรียนจำนวนมาก จากการวิเคราะห์ของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2521 : 2) สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ สามารถรับนักเรียนเข้าศึกษาเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยปีละ 5.7% จึงทำให้นักเรียนที่สมัครสอบมีโอกาสที่จะเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาลดลงทุกปี จาก 42.7 % ในปี 2510 เหลือเพียง 18.5 % ในปี 2521 แสดงว่า นักเรียนที่สอบคัดเลือกเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาได้ ควรมีความสามารถสูง

ความถี่ของการแข่งขันชนะเลิศค่านต่าง ๆ ของนักเรียน การที่นักเรียนแข่งขันชนะเลิศค่านต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึง ความสามารถของตัวนักเรียนเอง และการส่งเสริมการจัดกิจกรรมของโรงเรียน ซึ่งความถี่ของการแข่งขันชนะเลิศของนักเรียน เป็นส่วนหนึ่งที่ทำชื่อเสียงให้แก่โรงเรียน

ตอนที่ 3 งานวิจัยเกี่ยวกับสถานภาพทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา

ในปี 2520 กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ (2521 : 1-6) วิจัยเกี่ยวกับด้านคุณภาพ ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาของรัฐและเอกชน ในระดับชั้นอนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยในระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่า

1. คุณภาพของตัวป้อน (Input) พิจารณาจากองค์ประกอบที่สำคัญในการลงทุนการศึกษา ได้แก่

1.1 อัตราส่วนนักเรียนต่อครู ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาส่วนมาก มีอัตราส่วนนักเรียน 21-25 คนต่อครู 1 คน และสังกัด สช. มีแนวโน้มที่จะมีอัตราส่วนนักเรียน 26-30 คนต่อครู 1 คน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา มีอัตราส่วนจำนวนนักเรียน 20-25 คนต่อครู 1 คน แต่โรงเรียนสังกัด สช. มีหลายขนาด คือ อัตราส่วนนักเรียน 31-35 คนต่อครู 1 คน อัตราส่วนนักเรียน 26-30 คนต่อครู 1 คน และอัตราส่วนนักเรียนต่ำกว่า 20 คนต่อครู 1 คน

1.2 อัตราส่วนนักเรียนต่อห้อง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนส่วนมากมีนักเรียน 36-40 คนต่อห้อง ทั้งโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนสังกัด สช. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ของกรมสามัญศึกษา มีจำนวนนักเรียน 36-40 คนต่อห้อง ส่วนของ สช. มีจำนวนนักเรียน 31-35 คนต่อห้อง

1.3 คุณวุฒิของครู ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ครูสังกัดกรมสามัญศึกษาส่วนมากจะมีวุฒิปริญญาตรี 54 % ส่วนครูสังกัด สช. มีเพียง 9 % เท่านั้นที่ได้วุฒิปริญญาตรี ส่วนมากครูมีวุฒิป.กศ.สูง หรือเทียบเท่ามี 43 % ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ครูกรมสามัญศึกษาส่วนมากมีครูปริญญาตรี 63 % แต่ของสังกัด สช. ครูมีวุฒิปริญญาตรีเพียง 10 % ส่วนมากมีครูวุฒิป.กศ.สูง หรือเทียบเท่ามี 28 %

2. คุณภาพของผลผลิต (Output) พิจารณาจากคะแนนเฉลี่ย ของคะแนนนักเรียนที่สอบในชั้นตัวประโยคโดยใช้คามัชยฐาน พบว่า ส่วนมากโรงเรียนสังกัด สช. คุณภาพของผลผลิตสูงกว่าโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายไม่แตกต่างกัน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างตัวป้อนและผลผลิต โดยสรุปแล้วจากการวิเคราะห์คุณภาพของตัวป้อน และคุณภาพของผลผลิต มีความสัมพันธ์กันน้อยมาก

4. ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา คำนึงถึงอัตราการสูญเสียในการลงทุน ซึ่งพิจารณาจากอัตราการสอบตกและออกกลางคันของนักเรียน พบว่าโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา มีอัตราการสูญเสียในการลงทุนสูงกว่าโรงเรียนในสังกัดอื่น ๆ ทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย

ปีการศึกษา 2521 กองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษา (2522 : 21) ทำการประเมินมาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาทั่วประเทศ ปีการศึกษา 2521 จำนวน 1,262 โรงเรียน ผลการวิจัยซึ่งเกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องนี้สรุปได้ว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาในส่วนกลาง โดยเฉพาะด้านคุณภาพที่อยู่ในระดับเหนือเกณฑ์ปานกลางมากโดยเฉพาะด้านการเงิน กลไกบริหารโรงเรียน บุคลากร และอุปกรณ์ วัสดุ ครุภัณฑ์ โรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษมีคุณภาพใกล้เคียงกันมากที่สุด โดยเฉพาะในด้านการเงิน งานวิชาการ นักเรียน กลไกการบริหารโรงเรียน และงานบริการของโรงเรียน ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก ถึงแม้จะมีลักษณะคล้ายกับโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ในด้านอุปกรณ์ วัสดุ ครุภัณฑ์ การเงิน งานวิชาการ กลไกการบริหารโรงเรียน และงานบริการของโรงเรียน แต่ด้านคุณภาพด้อยกว่า คุณภาพที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด คือ ด้านอาคารสถานที่ และด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กด้อยกว่ามาก

ปีการศึกษา 2524 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2526 : 6-34) ทำการวิจัยเรื่องการทดวิชา กับการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และอุดมศึกษา โดยใช้แบบสอบถามนักเรียนที่เข้าเรียนต่อในโรงเรียนที่มีความนิยมมาก กับนักเรียนที่เข้าเรียนต่อในโรงเรียนที่มีความนิยมปานกลาง และแบบสอบถามนักเรียนระดับอุดมศึกษา สำหรับนักศึกษาที่ศึกษาต่อในสถาบันที่ต้องผ่านการสอบร่วมกับนักศึกษาที่ศึกษาต่อในสถาบันที่ไม่ต้องผ่านการสอบรวม ผลการวิจัยซึ่งเกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า นักเรียนที่มีผลการเรียนเดิม

ชั้น ม.ศ.3 ตั้งแต่ 76 % ขึ้นไป หรือระดับคะแนนตั้งแต่ 3.01 ขึ้นไป สามารถสอบคัดเลือกเข้าได้ในโรงเรียนที่มีความนิยมมาก และมหาวิทยาลัยจำกัดรับ บิตามารดาของนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่มีความนิยมมาก ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือสูงกว่า มีอาชีพรับราชการ ค่าขาย พนักงานรัฐวิสาหกิจ ลูกจ้างบริษัทเอกชน และเจ้าของกิจการส่วนตัว ครอบครัวมีรายได้สูงกว่า 5,000 บาทต่อเดือน นักเรียนในโรงเรียนที่มีความนิยมปานกลาง ส่วนใหญ่ผลการเรียนเดิมชั้น ม.ศ.3 ต่ำกว่า 65 % หรือระดับคะแนนต่ำกว่า 3.01 บิตามารดาของนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียน ที่มีความนิยมปานกลาง ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับ ป.7 หรือ ป. 4 หรือต่ำกว่า มีอาชีพ เกษตรกร ประมง ครอบครัวมีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า มีหน่วยงานต่าง ๆ ทำการวิจัยเกี่ยวกับสถานภาพทางการศึกษาของโรงเรียน เช่น วิจัยด้านคุณภาพ ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาของรัฐ และเอกชนในระดับชั้นต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร และมีการประเมินมาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาทั่วประเทศ เพื่อนำผลไปใช้ในการพิจารณาปรับปรุง คุณภาพของโรงเรียนให้สูงขึ้น และตัดเทียมกัน นอกจากนี้ มีการวิจัยเกี่ยวกับสถานภาพทางการศึกษาในค่านับถ้วน คือ นักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่มีความนิยมมาก และปานกลาง แต่ยังไม่มีการวิจัยเปรียบเทียบสถานภาพทางการศึกษา ของโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ที่มีจำนวนนักเรียนมาสมัคร เข้าเรียนมากและน้อย ผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัยดังกล่าว เพื่อที่จะได้ข้อมูลสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้นำไปใช้ต่อไป